

סנהדרין נה

משה שווערד

1. רש"י על סנהדרין דף נה/א

ובהמה משכב אחד - דהא לא כתיב בה משכבי, ולענין רביעה קאמר דהאשה הנרבעת לבהמה מתחייב אף שלא כדרכה, כדרך שהיא מתחייבת בבעילת אדם, דאילו בבעילת אדם לא איצטריך לרב נחמן למימר דקראי טובא ומתניתין איכא, ורב פפא נמי לא מצי למימר איפכא:

2. תוספות הרא"ש מסכת סנהדרין דף נה עמוד א

מיחייב אשוכב ומיחייב אנשכב. אליבא דר' עקיבא איכא לפרושי אם התרו בו משום שוכב חייב ואם התרו בו משום נשכב חייב.

3. תוספות מסכת יבמות דף נד עמוד ב

בזכור מהו - הא דלא יליף זכור ובהמה מהקישא דרבי יונה [1] משום דאת מקורה הערה כתיב והנהו לא שייך בהו מקור [2] ועוד דאפסקינהו בקרא דמולך [3] אי נמי משום דזכור ובהמה לא חשיב ביאה דאין דרך ביאה בכך ולהכי בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נד:) צריך אזהרה ועונש לשוכב ונשכב בזכור אף על גב דבעלמא לא בעי קרא לחייב האשה הנשכבת.

4. ספר מרגליות הים

ג. המערה בעצמו כו' מחייב אשוכב מחייב אנשכב. בחמ"ח כ' אליבא דכ"ע איכא לפרושא אם התרו בו משום שוכב חייב ואם התרו בו משום נשכב חייב. הרא"ש ז"ל, ובאור הנעלם הנזכר מביא בשם גירסת ש"ס כת"י: בעא מיניה רב אחדבוי כו' המערה בעצמו מתו לר"ע דאמר קרי ביה לא תשכב לא קא מיבעי לי אלא לר' ישמעאל מהו א"ל קבסרין. ארי"א מאי קא קשיא לך כו' ולמ"ד חייב הכא

5. רש"י על סנהדרין דף נה/א

קבסותן - צערתני, ששאלתני דבר שאי אפשר: [עוד עיין בערוך]

6. רש"י על סנהדרין דף נה/א

נכרי הבא על הבהמה מהו - שתסקל הבהמה על ידו, גבי ישראל פרשינן במתניתין תרי טעמי לפי שבאת לאדם תקלה על ידה, ושלא תהא עוברת בשוק לאחר זמן ויאמרו וכו', דהיינו קלון, וגבי נכרי תקלה איכא דבני נח הוזהרו על העריות, לקמן בפרקין (נו, א):

7. שעורי ר' דוד מסכת סנהדרין דף נה עמוד א

תרנו) להצד דאיכא דין תקלה בב"נ, אי הוי מדיני ב"נ, או מדיני ישראל גמ' בעו מיניה מרב ששת עובד כוכבים הבא על הבהמה, מהו, תקלה וקלון בעינו, והכא תקלה איכא, קלון ליכא, או דלמא תקלה אף על פי שאין קלון. ויש להסתפק האם האיבעיא הוי בדיני ב"נ, דהיינו האם גם בדיני ב"נ איכא דין זה להרוג גם את הבהמה מדין תקלה. או דלמא, בדיני בן נח ודאי דליכא דין זה להרוג משום תקלה, וכל האיבעיא הוא רק על דיני ישראל, אי בדיני ישראל איכא דין להרוג הבהמה גם היכא דהיתה תקלה רק לב"נ.

ונפ"מ [להצד בהאיבעיא דאיכא דין להרוג הבהמה משום תקלה דב"נ], האם תיהרג הבהמה בדיני בן נח בעד אחד ודיין אחד, או בדיני ישראל בב"ד של כ"ג, ובעדים. דאי הוי זה דין נמי בדיני ב"נ להרוג משום תקלה, א"כ הבהמה נמי תיהרג כמו בדיני ב"נ בע"א ודיין אחד.

אבל אי בדיני ב"נ ליכא דין זה כלל, וכל האיבעיא רק אי בדיני ישראל הורגין הבהמה משום תקלה לב"נ, א"כ הא בעינו לדונו בדיני ישראל בב"ד של כ"ג ובעדים.

8. ספר מרגליות הים

ז. אר"ש תניתוה מה אילנות כו'. במאירי (ע' ריט) נצטוינו על שריפת האשרה מפני שבאה לאדם תקלה על ידה, ר"ל לאותו שעבדות. שהרי בן נח הוזהר על ע"ן, אע"פ שאין להם בושת בכך אפשר שבע"ז החמירה התורה הרבה, יש שואלין אם סיבת שריפת האשרה מפני התקלה האריך אמרו בע"ז [נ"ב ב] בע"ז של גוי שיש לה בטלה, וכתבו גדולי המפרשים שהגוי אינו מצוה לא בהריגת הבהמה ולא בשריפת האשרה ומאחר שלא נצטוה בכך כל שבטלה קודם שתבוא ליד ישראל ודאי מתוך רצונו הופקע שם עבודה זרה ממנו. אבל ישראל נצטוה בהשחתתה אין השחתתה מבטלה משבאה לידו, ומכאן כתבו גדולי המפרשים שבן נח הבא על הבהמה אם הבהמה של ישראל או שקנאה אחרי כן או ניתנה לו במתנה חייב להרגה, ולא יראה כן — וע' שו"ת חכם צבי סי' פ"ד דבזה"ז פשוט שהיא מותרת.

9. ספר מרגליות הים

י. מי איכא מידי דלישראל לא אפר ולעכו"ם אפר. בערל"ג הקשה מאי מי איכא שייך בכאן הא העבודה אסורה לישראל ולנכרי ואין זה דומה לשאר מי איכא מידי שבש"ס דהתם מיירי באותו דבר עצמו הנאסר לנכרי אם תתיר לישראל נימא מי איכא מידי כו', וכ' שמפני זה פי' הרמב"ן והר"ן שבאמת לאו מכא מי איכא מידי פריך אלא דה"ק כיון שבישראל מותר דאיכא תקלה וקלון כ"ש דשריא בנכרי דליכא אלא תקלה לחוד והא דקאמר מי איכא מידי שיגרא דלישנא בעלמא נקט כמש"כ הרמב"ן בלקוטים שבס"ס חמש שיטות.

10. רמב"ם יד החזקה הלכות איסורי ביאה פרק יב

(ט) עכו"ם הבא על בת ישראל אם אשת איש היא נהרג עליה ואם פנויה היא אינו נהרג:

(י) אבל ישראל הבא על הכותית בין קטנה בת שלש שנים ויום אחד בין גדולה בין פנויה בין אשת איש ואפילו היה קטן בן ט' שנים ויום אחד כיון שבא על הכותית בזדון ה"ז נהרגת מפני שבא לישראל תקלה על ידיה כבהמה ודבר זה מפורש בתורה שנאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו:

11. מגיד משנה על הלכות איסורי ביאה פרק יב

[י] אבל ישראל הבא על הכותית וכו'. זה לא מצאתי מבואר והפסוק הזה אינו מוכרח דהתם אפילו לא נבעלה כיון שהיו ראויות לביאה היו נהרגות כמו שמפורש ביבמות בפרק הבא על יבמתו ויהיה הטעם מפני שעל ידיהן עבדו ישראל לפעור ומתו מהם רבים. ומ"ש בסנהדרין פרק ד' מיתות (דף נ"ה) גבי בהמה שהיא נסקלת משום שבאת תקלה לישראל על ידה ושקיל וטרי התם אי נסקלת בקלון בלא תקלה היינו כבהמה אבל בכותית לא אשכחן ואיכא למימר שדעת רבינו דכיון דבנשי מדין אשכחן דאפילו ראויות לביאה נהרגו משום שבאת תקלה על ידן איכא למילף מינייהו בעלמא בנבעלה במזיד.

12. ספר מרגליות הים

ה. רש"י ד"ה ואם בא עליה יבם קנאה כו' ומתגרשת חימונו בגמ'. ע' מהרש"א שהעיר על דלא נקט רש"י הכא קנאה ליורשה כדלקמן גבי בן תשע שנים כו' ובשו"ת תורת מרדכי אהע"ז סי' קפ"ז הביא מרש"י קדושין י"ט א דקנה לה מדאורייתא ליורשה וה"ה כא"א וכ"כ הרמב"ן והר"ן בנדה מ"ה א כו' עיי"ש ובשואל ומשיב רביעאה ח"א סי' מ"ט (נ"ז סע"ג).

13. תוספות מסכת סנהדרין דף נה עמוד ב

ואינו מאכיל - פי' בקונט' אם היה כהן ובא עליה לשם קידושין אינו מאכיל וקשה דאין זה תלוי בביאה אלא משום דקידושי קטן לאו קידושין ויש לפרש דאינו מאכיל ביבמתו קאמר אע"פ שזקוקה ועומדת.

14. ספר מרגליות הים

י. תורה ואינו מאכיל פי' בקונטרס כו' וי"ל דאינו מאכיל ביבמתו קאמר כו'. ע' חדושי רבינו יונה הכא. ובערל"ג כ' דהתוס' לשיטתם בקדושין י"ט א דיבמה לקטן בן ט' אינה קנויה רק מדרבנן ואינו יורשה ומטמא לה לכן אינה אוכלת ג"כ בתרומה. אבל רש"י לשיטתו דסובר דאקנית ליבם מדאורייתא ויורשה ומטמא לה א"כ אוכלת ג"כ בתרומה דהא אשתו היא מדאורייתא לכל דבר ורק לענין אשת איש מיעטה קרא לכן לא יכל רש"י לפרש כתוס' וצ"ע שיטת רש"י בנדה מ"ד, וע' בצפנת פענח לרמב"ם הל' אשות פ"ד ה"ח.

15. ספר בירורי הלכה

ב. שיטת הרמב"ם. בשתי ההלכות שלפנינו פוסק הרמב"ם שאין הבהמה נהרגת, וכותב הכסף משנה בהלכות מלכים שזו בעיה שלא נפשטה ולכן אין הורגים מספק, וכן כותב המגיד משנה בהלכות איסורי ביאה. בעל ליקוטי הלכות כותב שמן הגמרא נראה ששתי הבעיות נמצאות אחת בניגוד לחברתה מבחינת הדיוק מן המשנה, ולכן אם היתה בהמה אחת שהגוי בא עליה במזיד והישראל בא עליה בשוגג יש להורגה ממה נפשך - מצד התקלה או מצד הקלון. הב"ח בתשובה (סי' קיא) שואל על ההלכה של הרמב"ם, כי לכאורה מהגמרא נראה שהלכה כרב ששת לפי הפירושים הנזכרים, ומלבד זה לשון הרמב"ם בהלכות מלכים היא שאין הורגים את הבהמה מפני שלא נצטוו בהריגתה, אלא ישראל. משמע שאין זה דין הבא מספק אלא בתור הלכה ודאית.

16. ערוך לנר מסכת סנהדרין דף נה עמוד ב

בד"ה ואינו מאכיל. דאינו מאכיל ביבמתו קאמר. התוס' בזה לשיטתם אזלי דסברי בקדושין (י"ט א ד"ה ומדאורייתא) דיבמה לקטן בן ט' אינה קנויה רק מדרבנן ואינו יורשה ומטמא לה ולכן אינה אוכלת ג"כ בתרומה. אבל רש"י לשיטתו לא היה יכול לפרש כפירושם כיון דהוא סובר דנקנית ליבמה מדאורייתא ויורשה ומטמא לה א"כ אוכלת ג"כ בתרומה דהא אשתו היא מדאורייתא לכל דבר ורק לענין דאשת איש מיעטה קרא. אכן שיטת רש"י בנדה (מה א ד"ה ואינו מאכיל) צ"ע ע"ש:

17. ספר דרך ים

(ב) כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עלה וכו' - האחרונים חוקרים אם קטן אינו מוזהר כלל על איסורים (עי' בקה"י [יבמות סל"א] שכתב דכ"מ בתוס' בנדה מו: ד"ה אי וכ"מ מלישנא דמתני' לקמן סח:) או דפטור רק מעונשין (וכ"כ התרוה"ד פסקים סי' סב), ובקר"א ביבמות קיד. כתב דזה תלוי בפלוגתא שם אי קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו, ובקה"י (יבמות סל"א) הביא דהמשכנות יעקב הוכיח מהא דמבואר בסוגיין דבקטן איכא משום תקלה וקלון דע"כ דהוא מוזהר על איסורין והביא עוד דהתבואות שור הוכיח כן מהא דשחיטתו כשירה וחשיב בר זביחה ומבואר בש"ך (יו"ד א, כז) דהוא משום דאסור לקטן לאכול בלא שחיטה, אכן לאידך גיסא הוכיחו הקר"א והמשכנ"י מהא דאיתא ביבמות לג. דקטן שהגדיל חלים עליו איסור זרות ושבת בבת אחת דע"כ דקטן לא מוזהר, וכן הוכיח הקה"י מהא דקטן א"י להוציא את אביו בברהמ"ז וכן מהא דפסול לכתובת תפילין משום שאינו בקשירה, וע"ש שד"ן דיש חילוק בין לאו לעשה, וכתב דהא דמבואר הכא דאיכא תקלה וקלון הוא משום דהוי מעשה עבירה ושנאווי לפני המקום ואע"פ שאינו מוזהר, והארכנו טובא בענין זה ביבמות קיד. אות יג ע"ש.

18. דף על הדף סנהדרין דף נה עמוד ב

בגמ': כיון דמזיד הוא תקלה נמי איכא ורחמנא הוא דחס עליוהי עליה ידידיה חס רחמנא אבהמה לא חס רחמנא. בספר "מעשה איש" (ח"ד) הביא שיש מן האחרונים ז"ל שהוכיחו מהכא ש"קטן" מוזהר על האיסורים, וכשחטא נחשב שעבר עבירה, דאם נאמר שקטן אינו נחשב שעבר עבירה, איזו תקלה יש כאן. [עיין בס' "משכנות יעקב" (אהע"ז סימן מ"ד) ובס' "קהלות יעקב" (יבמות סימן ל"א)].

אמנם מרן החזו"א אמר שאין ראיה מהגמרא כאן דחשיב עובר עבירה, רק דהכוונה היא שהמעשה הוא מעשה איסור, כגון הא דעבירה מטמטמת לבו של אדם (יומא ל"ט, א') - זה שייך גם בקטן, אלא דרחמנא פטריה משום דאין בו דעת, וכיון שהוא עושה מעשה איסור שייך תקלה גביה. (הובא בקובץ "שמוש חכמים", ב"ב תשנ"ז, עמ' י"ב).

19. רש"ש מסכת סנהדרין דף נה עמוד ב

שם כיון דמזידה היא תקלה נמי איכא כו' וכן לקמן גבי קטן. מזה נ"ל דאף דפסק בשו"ע ח"מ סי' צ"ו ס"ג ותכ"ד ס"ח דקטן שהזיק וחבל פטור מלשלם אפי' לאחר שהגדיל ודלא כהג"א מ"מ לצאת יד"ש חייב:

20. שו"ע אורח חיים - סימן שמג

(א) קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו, אבל אביו מצווה לגעור בו להפרישו (מאיסור דאורייתא); ולהאכילו בידים, אסור אפילו דברים שאסורים מדברי סופרים; וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד ואפי' בדברים שהם משום שבות: הגה - וי"א דכל זה בקטן דלא הגיע לחינוך, אבל הגיע לחינוך צריכים להפרישו (תוס' פרק כ"כ). וי"א דלא שייך חינוך לבית דין, אלא לאב בלבד (ב"י), וקטן שהכה את אביו או עבר שאר עבירות בקטנותו, אע"פ שא"צ תשובה כשיגדל, מ"מ טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה, אע"פ שעבר קודם שנעשה בר עונשין (פסקי מהרא"י סי' ס"ב):

21. ספר מגן אברהם על או"ת סימן שמג:

(ד) טוב לו שיקבל. והכי אמרינן בסנהדרין ד' נ"ה ע"ב תקלה איכא קלון ליכא ע"ש ובדבר שבממון עבה"מ סימן שנ"ט ובס"ח סי' תרצ"ב:

22. ספר שערים מצויינים בהלכה

שעבר קודם שנעשה בר עונשין. ומפרש
המג"א (שם סק"ד) דהכי אמרי' כאן תקלה
איכא וקלון ליכא. ובמחצית השקל כתב, דצ"ל
תקלה איכא וקלון איכא, דהרי מסיק בגמ' כיון
דמזיד הוא תקלה נמי איכא, וכיון דקרי ליה
בגמ' תקלה, דאוי לו לקבל עליו דבר לכפרה
[ועי"ש בביאור הגר"א שציין נמי לגמ' כאן].
וכ"כ בנחל יצחק (חור"מ סי' ז ענף א) דט"ס
איכא במג"א, וצ"ל תקלה איכא וקלון איכא,
וכתב דכיון דקטן שעבר איזה חטא מיקרי
תקלה, דהיינו מכשול עון, א"כ מוכח מזה
דקטן אסור לו לעבור על איזה ענין בקטנותו,
דאל"כ לא הוה קרי ליה תקלה, כיון דאיהו לא

23. ספר חסידים - סימן תרצב

אחד בא לפני חכם, א"ל זוכר אני כשהייתי קטן הייתי גונב לבני אדם, וגם הייתי חוטא בשאר חטאים, אמר שמא
איני צריך תשובה לשלם הגניבות, כי כשחטאתי לא הייתי בן י"ג שנים ויום אחד, וכיון שהייתי קטן למה אני
צריך תשובה ולשלם, א"ל כל עונות שאתה זוכר וכל אשר גנבת אתה צריך לשלם, שהרי יאשיהו שב מכל עונות
ושלם כל אשר דן שלא כדון, שצוה להפסיד ממון שלא כדון בקטנותו. ואם תאמר זהו דין מפני שעל ידי גדולים
עשה, אינו חייב (שדן לגדולים בני עונשים מפני זה שילם כל אשר דן שלא כדון אבל) מכל מקום שב. (ואמר
החכם לו לשלם כל אשר גנב). וכן מי שהיה חכם ואח"כ נטרף דעתו, ואחר זמן נתחכם, כל ההפסדות שיאמרו
לו עדים, אע"פ שהיה פטור בבי"ד, חייב לשלם. (מה שהפסיד בשכרותו) וכן מי שהיה שכור כלוט חייב. אבל
אינו כל כך חייב, מ"מ על ידו נעשה. אבל אם אמר לו מאד קטן הייתי כשגנבתי, כיון שאינו זוכר בו אינו צריך
לשלם:

=====

א. שעורי ר' דוד מסכת סנהדרין דף נה עמוד ב

תרסג) אברהם אבינו קיים שבת משום דת ישראל, ולא הוי דת חדשה
דהנה באמת כבר הקשו בזה איך קיים אברהם אבינו שבת עד שלא ניתנה דהא בן נח ששבת חייב מיתה.
והגר"ז (עי' בחי' מרן רי"ז הלוי החדשות עה"ת) תירץ, דמבואר ברמב"ם (פ"י מהל' מלכים ה"ט) דדין ב"נ
ששבת חייב מיתה הוי דוקא כששבת מחמת דת חדשה, [דאין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן
ע"ש], דכיון דכתיב יום ולילה לא ישובתו והוא עושה דת חדשה ושובת, חייב מיתה.
אבל אברהם אבינו מה דשבת היה מחמת ישראל, דלאבות היה עליהן שם ישראל אף קודם מתן תורה כמבואר
ברמב"ן (עה"ת סוף פרשת אמור) ורק שלא היו מצווין, וא"כ שפיר היה מותר לאברהם לשובת בשבת, דאף
דעדיין היה פטור, מ"מ שפיר קיים דת ישראל קודם שנצטוה.
אלא דלכאורה א"כ כל ב"נ נמי נימא דהיכא דאינו שובת מחמת דת חדשה, אלא מחמת דת ישראל יהא מותר לו
לשובת, [ואפי' אם אברהם אבינו לא היה לו דין ישראל נמי נימא דכיון דעכ"פ שבת מחמת דת ישראל ולא חידש
דת מעצמו, מותר]. אכן זה אינו, דהא דת ישראל הוא, דרק ישראל ישובת בשבת, וא"כ כיון דב"נ אינו ישראל,
הרי כששובת לשם דת ישראל אין זה דת ישראל כלל, דאדרבה דת ישראל הוא שלא ישובת, ולכן חייב מיתה.
ודוקא אברהם אבינו שכבר היה לו דין ישראל אף קודם מתן תורה, כששבת משום דת ישראל שפיר הוי זה דת
ישראל, דהא ישראל הוי, ואף שעדיין היה פטור שפיר היה יכול לקיימו קודם שנצטוה.

ב. דף על הדף סנהדרין דף נו עמוד ב

בגמ': ויצו אלו הדינין וכן הוא אומר כו'.
הרמב"ם (סוף"ט מהל' מלכים) כתב שאנשי שכם נדונו למיתה, כיון ששכם בן חמור עבר על איסור עריות בלקחו את דינה בת יעקב, והם לא דנו אותו, א"כ עברו על איסור "דינים" שהוא א' מז' מצוות בני נח, וממילא נהרגו כי התראתן זו היא מיתתן. ועיין עוד ברמב"ן בראשית (ל"ד י"ג) שחולק עליו ובאוה"ח הק' שם.

לגבי אבימלך כשלקח את שרה כתיב שא"ל הקב"ה בחלום: ואם אינך משיב, דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך. וקשה אם הוא חטא, למה ימותו כל אשר לו.

ותי' הגרי"ז עה"ת (פ' וירא) וכבר קדמו בערוך לנר מכות (ט' ע"א) שהוא הי' מתחייב מטעם שעבר על איסור עריות, והם היו מתחייבים על שעברו על איסור "דינים", שלא שפטו אותו, וכמו שכתב הרמב"ם הנ"ל שמהאי טעמא נהרגו אנשי שכם.

ג. דף על הדף סנהדרין דף נו עמוד ב

אכל תאכל ולא אבר מן החי.

מבואר כאן בגמ', דיש לב"נ ב' איסורים, אסור לאכול בשר מן החי ואסור באבר מן החי ודין אבר כשיש בו בשר גידין ועצמות.

והקשה הגאון השאגת ארי' להגאון רבי נתן אדלר זצ"ל (והו"ד בשו"ת חתם סופר יו"ד סוס"י ע') דצ"ע, מאחר דגם הבשר אסור לו ואין לב"נ שיעורין, דלא ניתנה שיעורין אלא לישראל, כמש"כ הר"מ, ואיך משכח"ל אסור אבר מן החי, דכל שאוכל אבר הרי אכל גם בשר ומתחייב על הבשר, ולומר דלעבור עליו בשנים לא שייך אצל ב"נ, דאזהרתו זו היא מיתתו, ורק בישראל כשאינו נהרג שייך להחמיר עליו לעבור בשנים כדי שילקה ב' פעמים מלקות....

הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כתב להעיר: על עיקר קושית השאג"א דאיכא נפ"מ כשנתקשה ואין ראוי לאכילה דאין בו איסור משום בשר, ומ"מ מצטרף לאבר דומיא דגידין דאין בגידין בנו"ט ע"כ.

ד. ספר חיי אדם - חלק ראשון - כלל ה

(א) לאחר שגופו ולבושו ומקומו טהור, יכין עצמו לברך הברכות. וצריך האדם לזוהר מאוד שיברך ביראה ובכוונה רצויה, ושלא יברך ח"ו שום ברכה לבטלה, כגון שא"צ כלל לברכה זו, או אפי' לגרום ברכה שא"צ, כגון שיכול לפטור בברכה א' וגורם לברך עוד ברכה, כגון שהניח תפלין של יד ומפסיק בשיחה ואז חייב לברך עוד הפעם על של ראש. והמברך לבטלה, עובר על לא תשא מדרבנן. אבל המוציא שם שמים לבטלה, עובר על מ"ע את ה' אלהיך תירא, וכתוב, אם לא תשמור ליראה את השם הנכבד והנורא כו', כי זה הוא מכלל היראה שלא להזכיר שמו הגדול כי אם בדרך שבח וברכה מה שמחויב, אבל לא לבטלה, ויירא ויזדעזעו איבריו בשעה שמזכיר השם. ולא שם המיוחד בלבד, אלא כל השמות שאינן נמחקין המיוחדין לשמו הגדול ב"ה. ואפי' בכל לשון, אסור. (כדי להליכ לך אנשים לגדל הזהירות, מה אעתיק מעשה רב. גדול אחד אנגיד ושמע בב"ד של מעלה קול רעש גדול "פנו מקום לצדיק אחד שנפטר". וקבלוהו בכבוד גדול ונתנו לו ס"ת בזרועו ושאלוהו, קיימת מה שכתוב בזה. ואמר, הן. קיימת מצוה ראשונה שהיא פו"ר לא להנאתך אלא לש"ש. ואמר, הן. אמרו, מי מעיד בך. ובאו המלאכים שנבראו מהמצות אשר עשה עד אין מספר והעידו בו. זה אומר, נבראתי ממצוה זו וכו'. אח"כ הביאו לפניו ארבעה טורים ושאלוהו, קיימת תורה שבע"פ. ואמר, הן. ומי מעיד. ובאו המלאכים כנ"ל. אח"כ שאלוהו, נזהרת מלהוציא ש"ש לבטלה, וידום. חזרו ושאלו, אשתיק ולא אמר להו ולא מידי. והכריזו אחר עדות, ובאו גדודים מלאכים לבושים שחורים והעידו. זה אומר, נבראתי ביום פלוני כשהוציא אזכרות כך וכך בתפלה בלא כוונה. וזה אומר כך. ויקרעו שמלותם כל הב"ד של מעלה, וגם אני קרעתי. ואמרו, טפה סרוחה, איך לא יראת כו'. ונגמר דינו, או לבוא לגיהנם או לחזור ולבוא בגלגול, ובחר בגיהנם מבגלגול, עכ"ל. ואיך לא ישים האדם אל לבו להזכיר השם ביראה ופחד ובכוונת הלב. ...

(כו) אסרו לזרוק ברכה מפיו ולברך במהירות, אלא יכוין פירוש המלות ויברך בנחת. וז"ל ס"ח סי' מ"ו, כשהוא נוטל ידיו או שמברך על הפירות או על המצוות השגורות בפי כל אדם, יכוין לבו לברך לשם בוראו אשר הפליא חסדו עמו ונתן לו הפירות או הלחם ליהנות מהם וצוהו על המצוות, ולא יעשה כאדם העושה דבר במנהג ומוציא דבריו מפיו בלא הגיון הלב. ועל דבר זה חרה אף ה' בעמו, ושלח לנו ביד ישעיה ואמר יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה. אמר הקב"ה לישיעיה, ישעיה, ראה מעשה בני, כי אינו אלא לפני, ומחזיקים בה כאדם שמחזיק ונוהג מנהג אבותיו בידו. באים בביתי ומתפללים לפני תפלות הקבועות כמנהג אבותיהם, לא בלב שלם. הם מנקין את ידיהם ומברכים על נטילת ידים, ובוצעים ומברכים ברכת המוציא, שותים ומברכים כמו שהדבר שגור בפייהם. אף בעת שהן מברכין, אינן מתכוונין לברכני. לכן ע"כ חרה אפו ונשבע בשמו הגדול לאבד חכמת חכמיו היודעים אותו ומברכים אותו במנהג ולא בכוונה, דכתיב בתריה לכן הנני יוסיף כו' ואבדה חכמת חכמיו כו'. לפיכך הזהירו חכמים על הדבר, ואמרו עשה דברים לשם פועלם. ומעשה בא' שמת. לאחר י"ב חודש נגלה בחלום לאחד מקרוביו, א"ל בכל יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק לברך ברכת המוציא וברכת הפירות ובהמ"ז בכוונת הלב. ושאל לו, והלא אין משפט רשעים בגיהנם אלא י"ב חודש. א"ל אין דנין אותי בפורעניות חזקים כמו ביב"ח ראשונים. עכ"ל:

(כז) ההוגה השם באותיותיו, אין לו חלק לעוה"ב. דהיינו שקורא השם בנקודותיו כמו שהוא נקוד היו"ד בשבא והה"א בחולם והוא"ו בקמץ, (ול"נ מדלא אמר ההוגה השם בנקודותיו, ומדאמר באותיותיו, ר"ל שאומר השם בהברת האותיות כידוע לי"ח, והוא השם המפורש) או שאומר האותיות, ואפילו רק מקצתן, דהיינו יו"ד ה"א, אלא יאמר יו"ד קה וי"ו קה. ויקראנו כאילו כתוב שם אדני ובנקודות אדני, דהיינו האל"ף בחטף פת"ח, אבל לא בפת"ח לבד או בשב"א לבד, והד' בחול"ם והנו"ן בקמץ, וידגיש היו"ד שתהיה ניכרת יפה. רק בכוונה יכוין לשם הוי"ה. ובענין שמות המלאכים, אע"פ שכתבו בשם האר"י ז"ל שאסור להזכירם, צ"ל דזה דוקא שלא לצורך אלא שרוצה להזכיר שמותם, זה אסור. אבל בדרך תפלה ושבח כדמצינו בפיוטים, מותר להזכירם, דלא עדיף משמות הקדושים. וכן שמעתי מפי הגר"א שאמר הפיוטים כמו שנדפסו. אך בלק"ת מפורש להדיא לאיסור: